№ 31 փետրվարի 22 Երեքշաբթի 1883 փետրվարի 22 Երեքշաբթի № 31

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Ալէքսանդրապօլից: Նամակ Մօսկվայից: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Թիֆլիսի թեմական առաջնորդի գալու առիթով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

փետրվարի 12-ին

Լրագրիդ գոյութեան տասն և երկու ամեայ տարեդարձը շնորհաւորելով, ցանկանում ենք տոկուն ոյժ՝ խաւարը հալածելու, անյողդողդ միտք՝ ժողովրդին հրահանգելու և լուրջ գրիչ՝ անձնական համոզումներում չը տատանվելու:— Թող ուրիշները քսան և հինգ ամեայ յոբելեաններ կատարեն, մեզ փոյթ չէ,—թող ժողովրդի աչքը թող փչեն ասելով. «մենք աչքի առաջ չունենք լրագրի անունը, թէ նա մեղու է եղել, ճանճ է եղել, մեզ համար թանգ է հայ մամուլը, որ ձիգ տարիների ընթացքում գործել է ազգային բարոյական և մտաւոր կեանքի մէջ:» Այս տեսակ խօսքեր ամեն տեղ, ուր կատարվել են «Մեղուի» համար յոբելեաններ, տավել անցել են, շատերն էլ հանդիսին մասնակցել են լոկ քէֆ անելու, որպէս առիթ: Գոնէ Ալէքսանդրապօլում դեկտեմբերի 26-ին կայացած «Մեղուի» յոբելեանը այսն ուղղութեամբ գլուխ եկաւ: Սակայն չերկարեմ խօսքս այս մասին:

Անցեալ թւականի լրագրիդ № 243 մէջ «Բարեացակամ» ստորագրութեամբ յօդուածը ոչ պակաս երկար քննադատութեանց նիւթ դարձաւ, նաև փոքր խռովութիւն չէր յարգելի տիկնանց և օրիորդների, որոնք նոր կազմվելիք ընկերութեան անդամուհիներ են յիշվում: Շատ ցանկալի կը լինէր, որ իւրաքանչիւր գործի սկզբնաւորութեան միջոցում խոչընդոտներ չը լինէին, այլ որ գլխաւորն է, առաջնորդվէին և, առանց անձնական հաշիւները մէջ բերելու, լրջմտօրէն խօսվէին, նա մանաւանդ լրագրութեան մէջ: Մենք գոնէ մեր կողմից այդ համոզմունքն ունենք, որը նոյնպէս և նկատում ենք յիշեալ յօդուածի մէջ: Մարդկային ուղեղը մի անսահման ծովի տարածութիւն է, նորա մէջ ծնվում են հազարաւոր մտքեր, որոնցով մնանում, ապրում է մարդկութիւնը և պարծենում լուսաւոր դարը: Ապա ուրեմն և հարկաւոր է առաջնորդել նորածնունդ մտքին: Յարգելի տիկիններն ու օրիորդները ունեցել են երկրորդ, երրորդ և չորրորդ նիստերը: Մօտաւորապէս 150 րուբլի անդամակցական վճար ժողովելով անօրինել են հարկաւոր լրագիրները բերել տալու, որոնք այժմ ստանում են: Մի խնդրագրով դիմել են Թիֆլիսի «Հայոց կանանց բարեգործական ընկերութեանը», որ վերջինը իր ճիւղը համարէր Ալէքսանդրապօլում: Սակայն յիշեալ ընկերութիւնը նկատելով սրանց նպատակի ջոկ լինելը բացասական պատասխանով յայտնել է, որ կարող են բոլորովին իրանցից անկախ ընկերութիւն կազմել, որի առթիւ և մի քանի խօսքերով քաջալերել է նոր գործի սկզբնաւորութեան գործիչներին: Այժմ ընկերութիւնը թախանձանօք դիմել է Երևանի նահանգապետին, որ սա իրաւունք տայ յիշեալ միտքը իրագործելու: Բայց որքան մեզ յայտնի է, ամեն ընկերութիւն նախապէս պէտք է իր գոյութեան համար մի որոշ պրօգրամմա ունենայ, պէտք է մի կանոնադրութիւն կազմէ և ներկայացնելով կառավարութեանը, իրաւունք ստանայ: Մասնաւոր խնդրագրով մի այդպիսի կազմվելիք ընկերութեան համար միայն նահանգապետին դիմել, այդ բաւական չէ: Այս մեր համեստ առաջարկութիւնը, յոյս ունենք, յարգելի տիկինները 'ի նկատի կառնեն և ընդ փոյթ մի կանոնադրութիւն կը կազմեն առաջադրելու ուր հարկն է: Միակ ելքը այս է իրաւունք ստանալու: Բայց դեռ մինչև այժմ նահանգապետից պատասխան չեն ստացել, այդ պատճառով էլ տեղիս գաւառապետի պաշտօնակատարը առ այժմ խնդրել է չը կազմել ժողովներ, մինչև որ, ուրտեղից հարկն է, թոյլտուութիւնը կը ստանան: Մոռացանք և այս ասել, որ տարեկան անդամակցական վճարը 5 րուբլի է և ոչ 6, ինչպէս «Բարեացակամն» էր յիշել իր յօդուածում: Ընկերութիւնը կանոնաւորապէս կազմվելուց յետոյ մենք չենք զլանայ երբեմնապէս մեր համեստ առաջարկութիւնները կամ կարծիքները յայտնելու, որոնք բոլորովին հեռու կը լինեն շահագիտական ախտից և շաղակրատ խօսքերից:

Յունվարի 5-ին ծննդեան երեկոյեանը, ըստ սովորութեան, տեղիս վիճակային հոգևոր դպրոցի ուսուցիչներ՝ պ. պ. Մ. Տէր-Սարգսեանց, Գ. Տէր-Գաբրիէլեանց և Ն. Շահլամեանց «աւետիք» ման եկան և մի երեք ժամվայ մէջ յօդուտ տեղիս «Սահականուշեան» օր. դպրոցի 154 րուբլի ժողովեցին, 16 թէ 18 տուն պտտելով: Գովելի է շատ որ յիշեալ պարոնները մի այդպիսի երեկոյ նուիրեցին մի օգտաւէտ հիմնարկութեան օգտին, զրկելով իրանց այդ երեկոյեան տնական համեստ սեղանից: Ժողովուրդը ամենամեծ սիրով ընդունում էր իր ուսուցիչներին և յարգանքով ճանապարհում էր իր այդ հիւրերին: Սակայն ցաւօք սրտի պէտք է ասել, որ մի հարուստ վիրաւորել է այդ երեկոյեանը խեղճ ուսուցիչներին, իր տունը չընդունելով, որ և տարածվելով ոչ պակաս ցաւ պատճառեց ամենքին: Այս այն հարուստի տունն է, որ անցեալ տարի ամբողջ գերդաստանով վիրաւորվել էր, որ արժան չէին տեսել իրան տունը «աւետիք» գալու, և այստեղ այնտեղ էլ տարածում թէ «մենք անհամբերութեամբ սպասում էինք, բայց չեկան», այն ինչ «աւետիք» ասողները գնում են, ամբողջ ժամերով դուռը ծեծում են և ճարահատեալ յետ դառնում, իսկ հետևեալ օրը իմանալով՝ ասում են. «քնած ենք եղել, չենք իմացել, շատ ափսոս:» Այս տարի ինչ էր. դեռ ժամի 9 չը լրացած, սահնակը դրանց դուռը կանգնում է. ծեծում են ծեծում, մարդ չը կայ. վերջապէս ծառան դուրս է գալիս. «ինչ էք ուզում, աղան և խանումները տանը չեն»:—Դուռը բաց, հրամայում են ուսուցիչները:—«Ընհը տեսէք, տանը ճրագ էլ չը կայ, չէք հաւատում. չէ չէ գնացէք, ինձ հրամայված է, որ տանը մարդ չը թողնեմ»: Չէնց այս հարայ հրոցին խանումները իրար ետևից դուրս են գալիս: Սահնակչին խոկոյն առաջներն է գնում և յայտնում թէ՝ վարժապետներն ուզում են ձեր տունը գալ «աւետիք» ասելու: «Ուֆ... ամա՜ն... ձօ կարօ, ըստ թէ խանումները, աղան տունը չեն». այսպիսի խօսքերով խանումները, որոնք իբր թէ տանը չէին, ճանապարհեցին խեղճերին: Ընթերցող, ահա այն անձինք, որոնք իրանց անմեղ ձևացնելով, ժողովրդին մոլորեցնում են, որոնք դիմակի տակ ծածկված երևում են որպէս ամենաջերմ պաշտպան գեղեցիկ մտքերի, իսկ որոնք այդ մտքերի ոխերիմ թշնամի են, յայտնի բան է, երբ դիպչում ես դրպանին. և չես էլ զարմանայ, որ մի հայ լրագիր այդպիսիներից լեգէոն կազմած, քարոզում է: Այո, ժամասէր եղիր, հայրապետաց կանոնները պահիր, մանաւանդ պաս պահիր.—բայց դո՛ւրսը. ոչինչ. ինչպէս ուզում ես վարուիր. չողոքորթել, խաբել, ամբաստանել,—մեղք չէ. մարդս պէտք է ժամանակի պահանջման համեմատ ընթանայ: Յիշեալ լրագրից, անունն էլ չեմ տալիս մէկ էլ, այսքանն ենք գլխաւորապէս հասկանում: Թող յիշեալ հարուստը չը նեղանայ մեզ վրա և չը հետաքրքրվի թէ ով է գրել այս տողերը, միայն թէ զգոյշ մնայ այսուհետև, որ հասարակական դատաւճռին ենթարկվելը շատ ծանր բան է:

Ամսիս 3-ին տեղիս Թատերասիրաց խումբը կլուբի դահլիճում մի փառաւոր ներկայացումն տուեց. խաղացին «Սէր և նախապաշարմունք» և «Սէրը բժիշկ է» պիէսները: Շատ աջող անցաւ: Գլխաւորապէս լաւ կատարեցին իրանց դերերը՝ տիկին Ա. Անդրէասեանց և պ. պ. Ի. Թոխաթելեանց, Ա. Ամիրեանց, Ն. Շահլամեանց և Մ. Տէր-Սարգսեանց: Վատ չէր և օր. Ալմօյեանցը իր դերում, ըստ որում առաջին անգամն էր և յոյս է տալիս միւս անգամներին աւելի վստահ խաղալու: Հանդիսականք անվերջ ծափահարութիւններով շնորհակալութիւններ էին յայտնում խմբին և քաղցր տպաւորութեան տակ գիշերվայ ժամի 12-ին դէպի իրանց տները ուղևորվեցին: Խումբը բարեկենդանների համար նոր ներկայացման պատրաստութիւն է տեսնում:

Ոմն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ԳԱԼՈՒ ԱՌԻԹՈՎ

—

«Երեք տարի է, որ մենք առաջնորդ չունենք», ասում են Թիֆլիսեցիք, բայց ես կասեմ. ոչ թէ երեք տարի է ինչ մենք զրկված ենք առաջնորդից, այլ 6 տարի: Երբ Մակար արքեպիսկոպոսը հեռացաւ Թիֆլիսից, առաջնորդ նշանակվեցաւ հանգուցեալ Այվազօվսկին, որի իշխանութիւնը կեանք ունեցաւ միայն 6 ամիս. յետոյ խեղճին զրկեցին բոլոր իրաւունքներից. և այդ շատ բնական պէտք է համարվի նրանց համար, որոնք ծանօթ են Մանկունու քաղաքականութեան հետ: Այն մի եպիսկոպոսը կամեցաւ բոլոր իրաւունքները իր մէջ կենտրոնացնել:

Ինչ և իցէ դառնանք մեր հարցին: Կիրակի, փետրվարի 20-ին Արիստակէս Սեդրակեան եպիսկոպոսը Թիֆլիս ժամանեց առաջնորդի պաշտօնով: Այս եպիսկոպոսին շատ քչերն են ծանօթ Թիֆլիսում. թէ ինչպիսի անձնաւորութիւն է սրբազանը, այդ ապագան և նրա գործունէութիւնը ցոյց կը տայ. ես ինչպէս ճանաչում եմ, սրբազանը բաւականին հասկացող, գործունեայ և հաստատամիտ մարդ պէտք է լինի: Կամայ ակամայ հարց է առաջ գալիս թէ՝ արդեօք այս սրբազանի իրաւունքներն էլ խուզած են և կամ պէտք է խուզեն, թէ լիակատար իրաւունքներով է գալիս: Եթէ սրբազանը օրէնքով որոշած իրաւունքներով չը պէտք է գործէ, եթէ ամեն մի հարց վճռելիս և ամեն մի կարգադրութիւն անելիս պէտք է նախապէս թելադրվի սինօդականներից, այն ժամանակ նրա գալը ոչ թէ ապարդիւն, այլ մինչև անգամ և աւելորդ կը լինի: Թէ այսպէս և թէ այնպէս մենք սրբազանին կընդունենք որպէս կատարեալ իրաւունքներով առաջնորդ և կը ցանկանանք այն բոլորը, ինչ որ մեզ իրաւունք է տուած ցանկանալու և ինչ որ նրան իրաւունք է տուած գործելու և կարգադրելու:—Շատերը այն կարծիքի են, որ առաջնորդը կը գայ թէ չէ ամենայն բան կարգի ու կանոնի տակ կընկնի. այդպէս կարծողները շատ սխալված են. առաջնորդը Աստուած չէ, որ մեր բոլոր իրաւացի պէտքերը կարողանայ շուտով ըմբռնել և դարման տնել: Ոմանք էլ գուցէ այն համոզմունքի են, որ առաջնորդը մնալով մեզ մօտ մի քանի տարի կարող է մեր ցաւերը իմանալ: Իշխանաւորի համար, կարծիք չը կայ, անհրաժեշտ է ի մօտոյ ծանօթանալ ժողովրդի կարիքների հետ, բայց իսկոյն տեղ ժամանակ չը կորցնելու համար կայ մի աւելի լաւ և զօրեղ միջոց սրբազանին ծանօթացնելու մեր այն կարիքների հետ, որոնց ցանկալի հետևանք տալը ուղղակի կախված է նրանից. այդ միջոցը մեր լրագրութիւնն է: Եւ ահա լրագրի միջոցով մենք բաց կանենք մեր վէրքերը և յոյս ունենք սրբազանը ուշք կը դարձնէ մեր գրուածքներին: Սկսենք նոյն իսկ Թիֆլիսից: Մտնենք ամենից առաջ մեր կոնսիստորիան. ովքեր են արդեօք նրա անդամները և ինչ է նրանց պարտականութիւնը: Եթէ լրջօրէն քննենք նրանց կատարելու գործերը, կը տեսնենք, որ կօնսիստօրիայի մէջ կան այնպիսի անդամներ, որոնք համապատասխան չեն ոչ իրանց կոչման և ոչ ժամանակիս պահանջներին: Խնդրեմ ասէք, սրանց ընտրած քահանայացուն չէ՞ որ իրանցից սոսր գիտութեան տէր պէտք է լինի: Ահա այս է պատճառը որ մեր Թիֆլիսը և գաւառները լիքն են տգէտ հովիւներով: Եթէ հարկաւոր կը լինի մենք մի առ մի կը հաշուենք այն երեցփոխաններին, որոնք 10—15 տարի շարունակ վարել են երէցփոխանական պաշտօնը, բայց դեռ ևս հաշիւ չեն ներկայացրել և մեր կօնսիստօրիան համբերում է: Շատ հեռու կը տանէր մեզ եթէ կօնսիստօրիայի զեղծումները մի առ մի յիշատակենք: Անցնենք մեր այժմեան քահանաներին: Առանց երկմտելու, առանց քաշվելու, հաստատապէս կարող ենք ասել, որ մեր այժմեան քահանաների դասումը կան այնպիսիները, որոնք ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ իրանց շահերի վրա մտածողներ, այստեղից, այնտեղից հաւաքած հազիւ կարդալ, գրել իմացող տիրացուներ: Ժողովրդի սէրը և համակրութիւնը բոլորովին սառել է այդ հոգևորականներից: Ո՞ւր է քահանայից այն յարգն ու պատիւը, որ տեսել ենք 20—25 տարի առաջ: Եւ ով է այս հակակրութեան պատճառը, եթէ ոչ նոյն իսկ քահանաները և մանաւանդ հոգ. իշխանութիւնը: Յիշեալ քահանաների յանցանքը նորանումն է, որ իրանք լինելով տգէտ, անկիրթ և անպատրաստ, քահանայական սուրբ պաշտօնի նշանակութիւնը չեն պահպանում: Ասացէք խնդրեմ, ժողովուրդը ինչպէս յարգէ, պատուէ և Քրիստոսի փոխանորդ համարէ այն քահանային, որը շատ անգամ անվայել տեղերում ժամանակ է անցկացնում, նրա բերանից լսում է այնպիսի անկարգ խօսքեր, ինչպիսին չէ լսում մի հասարակ մարդուց: Իսկ հոգ. իշխանութեան յանցանքը նորանումն է, որ այդպիսիներին տալիս է քահ. պաշտօնը:—Մեր այս գրուածքով սրբազանի ուշադրութիւնը հրաւիրեցինք. 1) որ մինչև ցայսօր մեր թեմ. առաջնորդները (6 տարվայ ընթացքում) անկախ չեն գործել, 2) ակնարկեցինք կօնսիստօրիայի մի քանի անդամների և նրանց գործերի վրա, 3) ցոյց տուինք ժողովրդի սառնութիւնը դէպի քահանաները և 4) պարզապէս նկարագրեցինք այժմեան մի քանի հոգևորականների բռնած ընթացքը:—Այժմ մեզ մնում է ցոյց տալ այն միջոցները, որոնցով սրբազանը կարող է այս չարութեանց առաջն առնել: — Սրբազանը եթէ անկախ չը գործէ, եթէ նա իր ունեցած իրաւունքներն սահմանափակէ և կամ եթէ նա պէտք է ենթարկվի այս կամ այն կուսակցութեան, այս կամ այն մարդկերանց ազդեցութեանը, այն ժամանակ թող նա այժմէն իսկ համոզված լինի, որ նա ժողովրդի առաջ շուտով կը կորցնէ իր հեղինակութիւնը. փառք Աստուծոյ, օրինակներ շատ ունենք և կարիք չը կայ ապացուցութեանց:—Անցնելով երկրորդ խնդրին, մենք կասենք, որ սրբազանի բոլոր ջանքերը ի զուր կանցնեն, եթէ կօնսիստօր. այժմեան կազմակերպութիւնը թողնէ անփոփոխ: Սրբազանը պիտի իմանայ, որ կօնսիստօրիայի բոլոր ընթացիկ գործերին չէ կարող միայնակ ուղղութիւն տալ. սրբազանը տարէնը ամենաքիչը 6 ամիս պէտք է Թիֆլիսից հեռանայ գաւառներ շրջելու և հազարաւոր գործեր կատարելու. չէ՞ որ իր բացակայութեան ժամանակ գործ կատարողները պէտք է կօնս. անդամները լինեն. եթէ նրանք հաւատարիմ և զարգացած մարդիկ չը լինեն, ո՞վ կարող է երաշխաւոր լինել, որ սրբազանի բացակայութեան ժամանակ ամենայն գործ ցանկալի ուղղութիւն կը ստանայ: Եթէ ոմանք կարծում են, որ կօնս. այժմեան անդամները երկիւղ կը կրեն իշխանաւորից և չեն փառահանայ որ և է զեղծումն գործել, իմ կարծիքով չարաչար սխալված

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

—

փետրվարի 12-ին

Մի քանի տարի սրանից առաջ (եթէ չեմ սխալվում 1878 թ. փետրվար կամ մարտ ամսում) Մոսկվայի ուսանողներից մի քանիսը հիմնեցին մի «գրականական ընկերութիւնը»: Հիմնողները հետևեալ ուսանողներն էին. պ. պ. Խալաթեանցը, Ս. Գաղեանցը, Բէզօսիեանցը, Սարգսեանցը (լեզուագէտ), Ա. Քալանթարեանցը, Աբէլեանցը, Բունեաթեանցը. Ս. Եղիազարեանցը և մի քանի ուրիշները, որոնց անունները չեմ յիշում: Ընկերութիւնը հիմնվեց, բայց անունով: Առանց մի աշխատանք ցոյց տալու, ընկերութեան անդամները առաջարկեցին պարոն Խալաթեանցի դրդմամբ, մի ներկայացումն տալ յօգուտ ընկերութեան, բայց ճշմարտութիւնը պահանջում է ասել՝ թէ անդամներից մի քանիսը այդ առաջարկութեան դէմ էին. սրանք ասում էին, հարկաւոր է մի աշխատանք ցոյց տալ, և յետոյ դիմել հասարակութեան օգնութեանը: Ներկայացումն յաջողվեց և տուեց 259 ր. զուտ օգուտ: Պարոն Սարգսեանցին ընտրեցին գանձապահ և նրան յանձնվեց 259 ր.: Սարգսեանցը շուտով աւարտեց, թողեց Մոսկվա և ուրեմն ընկերութիւնը: Նրան յաջորդ ընտրեցին պարոն Խալաթեանցին: Անցածը անց է կացել, բայց մնում է մի բան. ո՞ւր են հասարակութիւնից առած 259 ր., որը մինչև այժմ մեր հաշւով, իր տոկոսներով կազմում է 323 ր. 75 կ. *) գումար: Ընկերութիւնը հիմնելուց յետոյ, ես ես ստիպված էի զանազան պատճառով Մոսկվա թողնել և ուրեմն ընկերութեան անդամի պաշտօնից հրաժարվել: Բայց մինչև այսօր չեմ մոռացել, որ մենք հասարակութիւնից առանք 259 ր., որ մինչև այսօր մնացել է առանց գործադրութեան յիշեալ նպատակին համեմատ: Ինչպէս ընկերութեան եղած անդամ և այժմ ինչպէս հայ հասարակութեան անդամ, հարցնում եմ մեր ընտրած գանձապահներից՝ ո՞ւր է այդ գումարը: Նախ և հարկէ պիտի պարոն Սարգսեանցը հաշիւ տայ հասարակութեանը՝ թէ ինչ դրութեան մէջ նա գումարը յանձնեց պ. Խալաթեանցին: Այս խօսքերը գուցէ մի բիծ գցեն պարոն Սարգսեանցի անուան վրա: Բայց ես հրապարակապէս յայտնում եմ, որ ես պ. Սարգսեանցին ճանաչել եմ ինչպէս ազնիւ մարդ, և այդ կարծիքը չեմ փոխել մինչև այսօր: Այս խօսքերով ես կամենում եմ միայն իմանալ գումարի վիճակը սկզբից մինչև վերջը: Պ. Սարգսեանցից յետոյ կը խնդրեմ պ. Խալաթեանցին մանրամասնաբար հաշիւ տալ հասարակութեանը: Բացի սրանից դիմում եմ ընկերութիւնը հիմնող բոլոր անդամներին և խնդրում եմ իրանց կարծիքը յայտնեն այդ գումարի գործադրութեան մասին: Ընկերութիւնը 5 տարվայ ընթացքում ոչ մի գործունէութիւն չէ ցոյց տուել, ուրեմն հարկաւոր է հասարակութեանը պատկանող գումարը գործածել մի ուրիշ օգտաւէտ նպատակով: Վերջացնելով իմ նամակը սպասում եմ պ. պ. Սարգսեանցի, Խալաթեանցի և միւս անդամների պատասխաններին:

Սօլօմօն Եղիազարեանց

*) 100 ր. մի տարում բերում է $5^{0}/_{0}$, իսկ, 259 ր. հինգ տարում $64^{3}/_{4}$ ր.: Ուրեմն $259+64^{3}/_{4}=323$ ր. 75 կոպ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Վաղարշապատ, 14 փետրվ.

Կարդալով «Մշակ» լրագրի 9 համարի մէջ գրուած իմ վրա անհեթեթ ստութեամբ մի յօդուածն անյայտ մի պարոնից իբր վաղարշապատի թղթակցից, վերաբերմամբ իբր մի անհագին գեանի ինձ կապալով տալուն տարեկան 40 րուբլով որը կարող էր օգուտ բերել Աթոռին Էջմիածնի 400 րուբլ:

Սեպուհ պարտ կը համարեմ իբրև մի անհատ հայազգի և հաւատարիմ Էջմիածնայ Աթոռին՝ որին աւելի քան և հինգ տարի կը ծառայեմ զանազան պաշտօնով, բացատրել իսկութիւն գործոյն, մերկանալ այդպիսի մի վնասակար կապալառութիւնից հակառակ իմ խղճին գործելու եթէ արդարև կատարած եմ, և չը տալ Էջմիածնայ Աթոռին այդքան մեծագումար վնաս:

Արդարև կապալով վեր առած եմ մի կտոր ամայի և անջրդի հող, որը կը գտնուի Երևանից Էջմիածին տանող ճանապարհի վրա, սկսած Նասիրաբատի ցանքսերից մինչև Քէշիշգեօլ անուանեալ տեղին, ես բաղդի բերման յոյս դնելով 1881 թւին փորձ արեցի ցանել այդ հողում երեք խալվար ցորեն, ենթադրելով ջրել Հնձանափոս կոչուած տեղի ցանքսերի աւելորդ ջրովը, բայց թէ ինչ հանգամանքից ստիպված արգելաւիթ եղան չը թոյլատրել բնաւ մի կաթիլ ջուր անցուցանել այդ կապալածս հողու վրա՝ ես աւելորդ կը համարեմ բացատրել. ո՛չինչ չահեցայ այդ ցանքից և իմ ցանած ցորեանն թուչնոց միայն կերակուր եղաւ, յորէ յայտնանէ ո՛չ մի գործադրութեան համար պիտոյացած չէ ինձ այդ հողը, որոյ ճշմարտութիւն կը վկայեն ամեն մի ակնատես անցորդք յիշատակածս ճանապարհուն. իսկ թէ՝ այդ անյայտ յօդուածագիրը Ա. ստորագրութեամբ առաւել աթոռի շահին պաշտպան է հաւատարիմ և ճշմարիտ մի անձն, որոյ գրուածը կարդացողը գուցէ հալած իւղի տեղ է առած, թող հանդէս դուրս գայ և իր նշանակած 400 րուբլ օգուտը 300 րուբլին պահէ իր գրպանումը, և վճարէ 100 րուբլի միայն կամ սինօդին Էջմիածնի և կամ ինձ, ես հրապարակով պարտաւորվում եմ հրաժարվել կապալառութիւնից և կամ դաշնագրոյ իրաւունքը օրինաւոր կարգով յանձնել նորան, և նորանից ստանալի 100 րուբլին ամբողջութեամբ հատուցանել Աթոռոյ Էջմիածնի, որով յայտնել երկուսիս ճշմարտութիւնը և մաքրել խղճմտանքներս. իսկ թէ անյայտ պարոնը չի ներկայանայ և չի կատարի այս առաջարկութիւնս, թող այն ժամանակ կարդացողները համարեն նորա գրուածն ինչպէս մի խաբեբայի և անբարոյականի, որով միայն կը ցանկայ անմեղաց անունը արատաւորել, յագեցնելով իր չար կիրքը:

Գէորգ Ջանիբեկեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Մոսկվա, 12 փետրվարի

Բարեհաճեցէք մի անկիւնիկ շնորհել ձեր պատուական թերթի մէջ այս երկտող գրութեանս,— մի նկատողութեան, որ զօրաւոր ապացոյց է այն կարծիքի, որ մեր ինտելլիգէնցիա կոչված դասակարգը զուրկ է համոզմունքից, զուրկ է հաստատ, որոշ մաքերից: Ձեր յայտնած այդ միտքը ապացուցվում է ահա և հետևեալ իրողութեամբ:

Դեռ 1879 թւին, մեծապատիւ պ. Ս. Շահազիզեան «Փորձ» ամսագրի մէջ (№ IX) Ս. Նազարեանցի վերջին օրերը և վերջին ժամերը նկարագրելով, առաջարկում է հայ հասարակութեանը մի կամ երկու որդեգիր պահել այդ անմահ տղամարդու անուամբ: Հայ հասարակութիւնը խուլ է մնում այդ առաջարկութեանը և դա մընում է լոկ առաջարկութիւն, մեռեալ թղթի վրա:

Անցնում են երեք տարիներ. նոյն պատուելի հայ հասարակութիւնը մեծ հանդիսով տօնում է համբաւաւոր «Մեղու Հայաստանի» լրագրի քսանհինգամեայ յօբելեանը, նա պսակներով է զարդարում Սիմէօնեանցների գլուխը և նրա գիպսեայ արձանները, ճառերով և ուղերձներով դիմում է դէպի իր բարերար խմբագիրը, վճռում է որդեգիրներ պահել սրա անուամբ և այլն: Եւ Սիմէօնեանների որդեգիրների թիւը շատ շատ է երկուսից, այն ինչ չը մոռանանք, որ Ստեփաննոս Նազարեանցի անուամբ մի կամ երկու որդեգիր էր առաջարկել պահել պ. Սմբատ Շահազիզեան: Արդ, ինչ է ապացուցանում հասարակութեան այդ տեսակ վարմունքը:

Թող խոստովանվեն արդարութեամբ «Մեղուն» և մեղուականները,—միթէ մեր Նազարեանց այնքան փոքր է Սիմէօնեանցներից, որ իր անուամբ մի, երկու որդեգիր ունենալու էլ արժանի չէ, այն ին… Սիմէօնեանցների պէս աննշան անձինք արժա… են որ նրանց անունով մի տաս, քսան որդեգի… պահվի: Բայց ինչ ենք ասում. չէ՞ որ «Հիւսիս… փայլը» եկեղեցու դաւաճան էր, իսկ «Մեղու…» նորա միակ պաշտպան է:

Այնպէս չէ՞, ինտելլիգէնտ պարոններ:

Ն. Մաղաթի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Լսում ենք որ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ և նրա չորս կ… մը եղած հայ գիւղերի ժողովրդի մէջ ստորա… վում է մի բողոքագիր գործակատար քահան… դէմ: Մինչև այժմ դա վայելում Մանկունու հովանաւորութիւնը, որի միջոցով … ժողովրդի իւրաքանչիւր բողոք կարող էր հէնց … բում խեղդվել:

—

Ստացանք Թիֆլիսում հրատարակվող «… կիւլ» ամսագրի առաջին համարը: Այդ ամսագ… հրատարակվում է երեք լեզուներով. Թուրքեր… արաբերէն և պարսկերէն լեզուներով: Բովան… կութեանը նայելով առաջին համարը լաւ կ… ված է երևում:

—

Փետրվարի 28-ին երկուշաբթի օր, Թիֆլ… մէջ բնակվող Ֆրանսիացիները տալու են մի … րահանդէս յօգուտ իրանց բարեգործական ը… րութեան: Պարահանդէսը լինելու է արհեստա… ների կլուբում, իշխան Ամատունու տանը:

—

Մեզ հաղորդում են հետևեալը: «Երևանի … րաւային կողմում, Արաքս գետի արևելեան … քին, գտնվում է Խութրախ կոչված հայ գի… որ ունի 100 տուն բնակիչներ: Այդ գիւղը գ… վում է գեներալ Կօխանովի հողերի վրա: Գիւ… ցիք գաղթելով Պարսկաստանի Սուլդուզ կոչ… գաւառից, եկել են այդ կողմերը և պ. Կօխան… թոյլտւութեամբ շինել են իրանց գիւղը այն … ղերի վրա, որոնք գտնվում են Կօխանովի ի… ւանց տակ: Չորրորդ տարին է որ գիւղը գո… թիւն ունի, բայց մինչև այժմ նա չունի ոչ եկե… ցի, ոչ քահանայ և ոչ ուսումնարան: Բնակիչնե… կատարելապէս զուրկ են մնում հոգևոր կեան… և մի և նոյն ժամանակ կատարելապէս մոռ… են իրանց մայրենի լեզուն, այլ խօսում են, … խսկ իրանց ընտանիքում, թուրքերէն լեզու… Միայն 1880 թւին Խութրախի բնակիչները … ուեցին հիմնել մի եկեղեցի և ճշմարիտ կարո… ցան շինել մի փոքրիկ գիւղական շինութի… բայց շուտով գիւղացիների մէջ սկսվեցաւ … ամենադարդակ մի առիթով, ինչպէս միշտ … նում է հայերի մէջ, և եկեղեցին մնաց մինչև … ժըմ չօծված»:

—

ԿԱՂԶՄԱՆԻՑ մեզ գրում են հետևեալը: «… բերումս Կաղզմանի կողմերի գիւղացի հայ… գտան իրանց երիտասարդ որդիերանց երկ… գիակները: Սրանց երեք հոգի ընկերները … տացած են նոյնպէս և մինչև այժմ դեռ … գտնված: Այդ հինգ հոգի երիտասարդներ գի… բում չոր ծախող դերձակներ էին: Յայտնի է … այն այսքան, որ սրանք ճանապարհին հանդի… լով եասաուլներին, որոնք մեծ մասամբ թ… են ազգութեամբ, ստիպված են լինում եասաու… ների հրամանով զինաթափ լինել և յանձնել … րանց իրանց զէնքերը: Անզէն մնալով, թշնա… ները դիմում են մօտակայ քրդաբնակ գիւղը, … գիւղից այլ ևս կենդանի չեն դուրս գալիս և … ջը նրանց գիակները գտնվում են քրդաբնակ … ղից ոչ հեռու»:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ պ. Յովսէփ Իզմիրեան… ստացանք 30 րուբլ: Այդ փողից 20 րուբլով … րոնք գրվում է «Մշակի» երկու օրինակի, … իրան համար, մէկը Ղզլար ուղարկելու համա… իսկ 10 րուբլ խնդրում է մեզ հասցնել Վ… «L'Oriental» լրագիրը ստանալու համար:

—

Փետրվարի 20-ին կիրակի օր, մեր նոր թե… կան առաջնորդ, Արիստակէս եպիսկոպոս Ս… րակեանց, հասաւ Թիֆլիս: Ժողովրդի բազմ… մեծ բազմութիւն ընդունեց սրբազանին քաղ… սահմանում: Սրբազանը գալուն պէս Վանքի մայ… եկեղեցին մտաւ և այդտեղ մի քանի խօսքեր… արտասանեց եկեղեցու բեմից:

—

Կիրակի, փետրվարի 20-ին, վրայ Թատրո…

կը լինին: Մի պաշտօնակատար ոչ թէ իր սրտում երկիւղը պէտք է առաջնորդ ունենայ, արդարութիւն պաշտպանելու, ճշմարտութեան դէմ հակառակորդներին պատժելու համար ո՛չ թէ երկիւղը պէտք է ազդէ նրա սրտին, հոգուն և ուղեղին, այլ պաշտօնակատարի առաջնորդը պէտք է լինի հաստատ համոզմունք, գիտութիւն, ուսումն և զարգացումն. նա պէտք է գործէ մաքուր խըղճմտանքից դրդած և ոչ թէ երկիւղից: Երկիւղը, իմ կարծիքով, չէ կարող չարութեան առաջն առնել: Գիտէք ես յայտնի գող, աւազակ, կաշառակեր եմ եղել մինչև ցայսօր, իսկ այսօր ինձ վրա նշանակել են մի մարդ որպէս գիտող. ես երկիւղ կրելով այդ մարդուց իմ գործերս դարձեալ կը շարունակեմ միայն թէ ծածուկ կերպով: Կարճ կըտրենք. գործ կատարելու համար հարկաւոր է կատարեալ մարդ և ոչ երկիւղ:

Գալով երրորդ և չորրորդ հարցերին, մենք աւելորդ ենք համարում երկարօրէն խօսելու, որովհետև մեր քահանաների արարմունքները մի առ մի նկարագրելու համար մի լրագրի էջեր բաւական չեն: Այսքանս կարող ենք ասել, որ սըրբազանի գլխաւոր մտածման առարկան պէտք է լինի մեր քահանաների մէջ այնպիսի փոփոխութիւններ և վերանորոգումներ անել, որ թէ հոգևորականների պատիւը իր տեղը մնայ և թէ ժողովրդի ջերմեռանդութիւնը վերանորոգվի: Դեռ ևս կան մարդիկ, որոնք մեղադրում են այլադաւան քարոզիչներին, որոնք օգուտ քաղելով հայ լուսաւորչական հոգ. իշխանութեան և հոգևորականների թուլութիւնից ահագին որսեր են անում. այդ հայ լուսաւորչական եկեղեցու պաշտպանները փոխանակ աշխատելու լուսաւորչակ. հոգևորականների դրութիւնը բարւոքելու, մեղադրում են քարոզիչներին: Մեղադրելը, վայ տալը, անիծելը և այլն սորանց նման անհիմն միջոցներ երբէք ցանկալի հետևանքներ չեն հասցնի մեզ. մեզ հարկաւոր է մի զօրեղ ոյժ և այդ ոյժը նոյն իսկ քահանաներն են, բայց այնպիսի քահանաներ, որոնց բերանից լսէինք կենդանի խօսք և ոչ թէ այնպիսի մի դասակարգ, այնպիսի մի խումբ որոնց բան ու գործը լինէր բստ մեծի մասին աղօթքներ կարդալ և պարապել առևտուրով, դատարկախօսութեամբ, անգործութեամբ և այլն սրանց նման արհեստներով: Թող ոչ ոք չը զարմանայ որ մեր քահանաները այսպիսի արհեստներ ունեն. ուրիշ ինչ կարող ենք սպասել այն մարդուց, որը չունի կեանքի ապահովութիւն. Նրա դրութիւնը բարւոքելու համար, նրա որդւոց կրթութեան մասին, նրա մարդավարի ապրելու մասին ոչ ոք չէ մտածում: Ի միջի այլոց ես մի ցաւալի դէպք կը պատմեմ: Մի օր քահանայի մէկը գալով ինձ մօտ 3 րուբլի փոխ ուզեց: Ես նորան բացասեցի, որովհետև չունէի. բայց նա կարծելով թէ ունեմ, բայց չեմ կամենում տալ, մի քանի կաթիլ արտասունքներ թափելով դիմեց ինձ այս խօսքերով. «Ցօ՛ անաստուածներ, բաս դուք խղճմտանք չունէ՞ք, բաս դուք մարդիկ չէ՞ք, ահագին ընտանիքս քաղցած կոտորվում է, տանը մի կտոր հաց չունեմ» և այս ասելով յետ ծալեց փարաջի փէշերը և ցոյց տուեց իր բաճկոնը, որը երեք տեղից էր կարկատած և որ աւելի ցաւալին էր բաճկոնը ամառուայ կըտորից էր. յետոյ բացեց կուրծքը և ցոյց տուեց իր վրայի շապիկը: Ո՛հ, Աստուած իմ, դա ոչ թէ շապիկ, այլ մի կեղտոտ փալաս էր: Ոչ ոք կարծիք չանէ թէ այն քահանայի վարմունքի տակ մի տեսակ խորամանկութիւն էր ծածկած. ո՛չ, ես նորան անձամբ ճանաչում եմ և գիտեմ նրա խըղճալի դրութիւնը. այդ քահանան 8 որդւոց տէր է:

—Թիֆլիսի մէջ կան քահանաներ, որոնք ունեն 300, 400, 500 տուն ժողովուրդ, բայց և այնպիսիներ, որոնք ամենևին ժողովուրդ չունեն: Արդ հարցնում եմ. եթէ այս անծուխ քահանաները մի կողմ թողնեն քահանայական պաշտօնը և սկսեն պարապել ուրիշ արհեստներով, ո՞վ է մեղաւոր: Իմ կարծիքով անծուխ քահանաներ չը պէտք է լինեն: Գանք մեր խնդրին. կա՞յ արդեօք միջոց օրինաւոր և ապահովված քահանաներ ունենալու թէ ոչ: Այո, կայ և դա շատ հեշտ կը լինի մեր նորեկ առաջնորդի համար, եթէ նորին սրբազնութիւնը այդ բարեհաճէ: Այդ միջոցն այն է, որ Թիֆլիսի քահանաների թիւը քչանայ:

Եթէ չեմ սխալվում Թիֆլիսի քահանաների թիւը 75 է: Մենք զարմացած ենք մնացել և չենք հասկանում թէ ինչ հարկաւոր է Թիֆլիսի համար 75 քահանայ, քանի որ 30 էլ շատ շատ է: Մենք չափազանցութիւն չենք անում. մեր ասածն այն է, որ մինչդեռ չը մտածենք քահանաների նիւթական կողմը ապահովացնելու մասին, երբէք օրինաւոր հովիւներ չենք ունենալու: Բայց հոգ. իշխանութիւնը կարծես դիտմամբ վարվում է բոլորովին հակառակ կանոնի: Մինչև ցայսօր Կաթուղիկէ եկեղեցում (սուրբ Գէորգ) չորս քահանայ էր նշանակված, իսկ այսօր ութը քահանայ է նշանակված: Ութ քահանայից երկուքը հազիւ հազ կարող են իրանց պահպանել, իսկ մնացած 5 քահանաները ոչ ծուխ ունեն և ոչ ուրիշ ապրուստ ապրելու: Եւ այս նոր կարգադրութիւնը, սիրելի ընթերցող, գիտես երբ է եղել. այդ նոր կարգադրութիւնը արել է ս. սինօդը վեհափառ կաթուղիկոսի մահից յետոյ: Վերջացնելով մեր ասելիքը, կը ցանկանք, որ մեր նորընտիր առաջնորդը գործէ այնպէս, ինչպէս գործում են կատարեալ մարդիկ:

* * *

կան խումբը առաջին անգամ ներկայացրեց Արծրունու թատրոնում Շէկսպիրի «Համլէտ» պիէսան:

—

«Արձագանք» շաբաթաթերթը այդպէս է պատմում այն անցքը, որ նորերումս պատահել է ԹԻՖԼԻՍԻ կլուբում: «Անցեալ շաբաթ օրը տեղիս կլուբ կոչված ժողովարանում մի տխուր անցք տեղի ունեցաւ: Երկու հայ երիտասարդ, կովկասում յայտնի մի մեծ առեւտրական տան ներկայացուցիչներ, երկու անգլիացիների ընկերակցութեամբ ընթրում էին յիշեալ ժողովարանի սեղանատանը. նրանցից ոչ հեռու նոյն գործով էին զբաղված յայտնի ծագում ունեցող երկու օֆիցերներ, վրացի իշխան Մ-օվ եղբայրները, իշխան Օ-ու և ռուս Վ-օվի հետ միասին: Երկրորդ սեղանի խօսք ու զրոյցը գոռում գոչումի փոխվեցաւ, յարուցանելով հանդիսականների դժգոհութիւնը: Առաջին սեղանը համոզված, որ բարեկիրթ հասարակութեան մէջ այդպիսի վարմունքի դէմ բողոքելու իրաւունք կայ, հրաւիրում է դէպի կարգ Մարսի զաւակներին: Երկրորդ սեղանը այդ պահանջին յիշոցներով է պատասխանում, որ առաջին սեղանին նստած պարտաճանաչ Մ-եանց եղբայրները տոկոսիքով են վերադարձնում: Այնուհետեւ Մ-օվ իշխանները մօտենում են առաջին սեղանին և նոցանից մէկը մերկացնում է իր սուրը, իսկ միւսը գցում է պ. Վ. Մ-եանի երեսին անձեռոցիկը. վերջինս վերին աստիճանի վրդովված այդ բանից, առնում է ձեռքի տակ առաջին պատահած բանը, մի շիշ, և ձգում է հակառակորդի գլուխը: Սկսվում է մի ճակատամարտ: Ներկայ եղողները հաղորդում են որ հայկազունք, չը նայելով իրանց անյարմար պատերազմական դիրքին (նոքա պատի և սեղանի մէջտեղն էին), մեծ ստրատեգիական ընդունակութիւններ են ցոյց տուել անդէնք պաշտպանվելով կատաղի յարձակմունքների դէմ. բայց և այնպէս պ. Վ. Մ-եանց երկու վէրք է ստանում երեսին, որոնք բաղդաւորապէս վտանգաւոր չեն: Շիշի հարուածից մի թեթև վէրք է ստանում նաև իշխան Մ-օվներից մինը: Մի գեներալի միջամտութիւն հազիւ կարողանում է վերջ դնել կռւին: Ամէնքը միասիրտ յայտնում են իրանց ցաւակցութիւնը Մ-եանց եղբայրներին, որոնք յայտնի են իբրև լուսաւորված և ազնիւ սրտի ու անբիծ անուան տէր մարդիկ: Պ. պ. Մ-եանցները արժանաւոր կերպով պաշտպանել են իրանց պատիւը»:

—

«Московскій Телеграфъ» լրագիրը, խօսելով «Գօլօս» լրագրի վեց ամսով խափանման մասին, աւելացնում է որ «Голосъ» ունէր մօտ 20,000 բաժանորդ: Բացի սրանից «Գօլօս» մի ընդարձակ ձեռնարկութիւն է և տնտեսական տեսակէտից:

—

Լրագիրները հաղորդում են, որ այս օրերս հրատարակվեցաւ Ս. Պետերբուրգում անգլիական «The Northern Lith» ամսագրի առաջին համարը, որ թարգմանութեամբ նշանակում է «Հիւսիսափայլ»: Ամսագիրը տետրակներով է հրատարակվում»:

—

«Тифлиск. Объявл.» լրագրում կարդում ենք որ Փիթօևի թատրոնում փետրվարի 14-ին յօգուտ հայոց մանկական պարտիզի տուած ներկայացումից գոյացաւ զուտ արդիւնք 252 րուբլ 10 կօպէկ,

—

Մօսկվայի «Русскія Вѣдомости» ռուս լրագիրը ասում է թէ հայոց դերասան պ. Ադամեան շարունակում է իր ներկայացումները տալ Մօսկվայի «Պուշկինի» թատրոնում: Պ. Ադամեան խաղում է հայերէն լեզուով, բայց լրագիրը մեզ չէ ասում թէ ինչ խմբի հետ է խաղում նա: Նորերումս պարոնը խաղաց «Համլէտի» պիէսայում պրինց Համլէտի դերը: Թէև ռուս լրագիրը չէ համեմատում պ. Ադամեանին այնպիսի երևելի դերասանների հետ ինչպէս Սալվինի կամ Րօսսի, բայց ասում է թէ Մօսկվայում տեսած բոլոր միւս Համլէտներից պ. Ադամեան ամենաւայելուչ Համլէտն է: Լրագիրը գովում է նրա վայելուչ ձևերը և նրա ընդունակութիւնը դեկլամացիայի մէջ չափ ու սահման դնելու: Վերջին ներկայացումից յետոյ Ադամեան ստացաւ թանգագին ընծաներ. մի դափնեայ պսակ, ոսկեայ պօրտմօնէ և արծաթեայ սեղանի-սէրվիզ: Ասում են որ շուտով մեր հայ դերասանը խաղալու է «Պուշկինի» թատրոնում և ֆրանսերէն լեզուով:

—

Կարսում հրատարակվող ռուսաց «Карсъ» լրագիրը իր վերջին համարում հետևեալ տեղեկութիւններ է տալիս Կարս նահանգի մշտական ազգաբնակութեան թւի մասին: Ամբողջ նահանգի մշտական ազգաբնակութեան թիւը 154,412 հոգի է, որոնցից ռուսները, այսինքն թէ բուն ռուսները, թէ մալականները, թէ դուխօբօրները և այլ աղանդաւորները միասին վեր առած, 7928 թւով են, յոյները 15,105 հոգի են, հայերը 31,596 հոգի են, (որոնցից 30,656 լուսաւորչական, 734 հոգի կաթօլիկ և 128 բողոքական), վերջապէս մօտ 90,000 հոգի այլ և այլ մահմետական աղանդներին են պատկանում: Գալով նոյն իսկ Կարս քաղաքի ազգաբնակութեանը, յայտնվում է որ քաղաքը ընդամէնը ունի 3,400 բնակիչ, որոնցից 2053 հոգի հայեր են:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Լօնդօնից հեռագրում են փետրվարի 15-ին հետևեալը: «Այստեղ շատ արժանահաւատ տեղեկութիւններ են ստացված Հնդկաստանից, որ իբր թէ էմիր Աբդուրահման խանը դիտաւորութիւն ունի տեսակցել Հնդկաստանի փոխարքայի հետ, որը արդէն մարտի կէսին Սիմլա կուղևորվի: Անգլիական լրագիրները հաւատացնում են, թէ աֆղանական էմիրը բոլորովին հեռանում է ռուսներից, թէ նա դիտաւորութիւն ունի կատարելապէս ենթարկվել անգլիացիների ազդեցութեանը և կամենում է փոխարքայի հետ նոր դաշնագիր կապել:

—Ռուսաց Կ. Պօլսի հիւպատոսը հաղորդում է, որ Թիւրքաց կառավարութեան հրամանով, ներկայ տարվայ մայիսի 1-ից օտար պետութիւնների արծաթ փողի գործածութիւնը արգելվում է ամբողջ Թիւրքաց կայսրութեան մէջ, բացի Խեմանից և Գէջասից:

—Բէլգիական պատգամաւորների ժողովի յանձնաժողովը, քննելով այն խնդիրքը, որ ստորագրել էին բազմաթիւ քաղաքացիներ, որոնք խնդրում էին մարմիններ այրելու թոյլտուութիւնը, ընդունեց այդ խնդիրքը և առաջարկեց յանձնել խնդիրքը արդարադատութեան և ներքին գործերի մինիստրներին մի այնպիսի օրինագիծ պատրաստելու համար, որով թոյլ կը տրվէր մարմիններ այրելը:

—Թիւրքիայի և Բօլգարիայի փոխադարձ յարաբերութիւնները շատ լարված են: Կ. Պօլսի բօլգարական դիպլօմատիական գործակալութեան բոլոր հարցմունքները և յայտագրերը Բ. Դուռը սիստեմատիկապէս անպատասխան է թողնում, կամ թէ ամենավերջին րօպէին է պատասխանում և շատ անբաւարար: Այդպէս, օրինակ, Ցանօվի վերջին յայտագիրը իշխանութեան մէջ գտնված մահմետականների՝ անշարժ կալուածների վերաբերութեամբ մինչև այժմ անպատասխան է մնում: Մի կողմից, Բ. Դուռը չէ կամենում որ և է անհամաձայնութիւն ունենալ բօլգարական կառավարութեան հետ, իսկ միւս կողմից, նա շատ անյարմար է համարում դիմել պետութիւնների գործակցութեանը Բերլինի դաշնագրի հիման վրա:

—Չէրնօգօրիական պաշտօնական լրագիրը կըրկին հերքում է այն ամէն տեսակ լուրերը, որ տարածվել են իշխան Պետր Կարագէօրգիէվիչի Չէրնօգօրիա գնալու առիթով, և ուղղակի բողոքում է այն ենթադրութեան դէմ, որ այդ այցելութիւնը կարող է երբ և իցէ խզել այն բարեկամական և եղբայրական կապերը, որ կան Սերբիայի և Չէրնօգօրիայի և նրանց իշխանների մէջ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Երևանի Ցայտարարութիւնների» մէջ գտնում ենք հետևեալ սրամտութիւնը: Անցքը պատահում է քաղաքային դումայում: «Պարոններ, մենք ոչխարներ չենք, ասում է ձայնաւորներից մէկը, որ համոզվում ենք սրա նրա անհիմն խօսքերին:» —«Խնդրեմ պրօտօկօլում գրէք, պատասխանում է միւսը, որ ճառախօսը մեզ, բոլոր գլասնիներիս անպատւել է, ասելով թէ «մենք ոչխարներ չենք»:

*
* *

Նոյն թերթում կարդում ենք հետևեալ խօսակցութիւնը մի նոր և մի հին երէցփոխանի մէջ: —«Ցօլման ես սիրում թէ կօլօլակը:»—«Երկուսն էլ, եթէ եկեղեցական փողով լինի առած միսը», պատասխանում է հին երէցփոխանը:

*
* *

Մի ֆրանսիացի դեղագործ հետևեալ յայտարարութիւն էր տպել իր նոր հնարած դեղը գովելու համար, որի միջոցով մարդկային կազմուածքը իբր թէ կազդուրվում է ամենակարճ ժամանակում: «Մի վեց շաբաթ առաջ նորապսակ տիկին Մ. պսակի հանդիսի ժամանակ այն աստիճան թոյլ էր, որ հազիւ կարողանում էր կանգնել եկեղեցում, իսկ այժմ վեց շաբաթ շարունակ ընդունելով իմ դեղը, տիկնոջ ոյժերը այն աստիճան կազդուրվեցան որ նա մեծ հեշտութեամբ ահագին ամաններ է գցում իր մարդու գլխին և միշտ ճշգրտութեամբ դիպչում է նրան:»

*
* *

«Стрекоза» ռուս ծաղրական թերթը հաղորդում է հետևեալ լուրը: «Այս օրերս Թիւրքաց Հայաստանում բռնեցին մի ահագին ագռաւ, որ վզի վրա ունէր մի ոսկեայ օղակ, որի վրա փորագրված էր Նոյ նահապետի անունը: Պարզ երևում է և այդ արդէն հաստատել են գիտնականները, որ դա այն ագռաւն է որ գտնվում էր Նոյի տապանում, ջրհեղեղի ժամանակ: Ինչպէս յայտնի է հեղեղը եղել է 3193 տարի Քրիստոսից առաջ, ուրեմն թռչունը այժմ 5000 տարեկանից աւելի է:»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 փետրվարի: Ռուսաց մի րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $24^{9}/_{32}$ պէնս, ռուսաց 100 րուբլ Համբուրգի վրա արժէ $207^{1}/_{8}$ մարկ, Փարիզի վրա $254^{1}/_{2}$ ֆրանկ: Ոսկի արժէ 8 ր. 12 կօպէկ: Առաջին $5^{0}/_{0}$ ներքին փոխառութեան տոմսակը արժէ 221 րուբլ, երկրորդ 216 րուբլ:

ՐԻԳԱ, 18 փետրվարի: Արդիւնաբերական աշխարհահանդէսի տան շինութիւնը առաջ է գնում: Մի քանի երկրորդական պավիլիօններ շուտով պատրաստ կը լինեն:

ԵԱԼՏԱ, 18 փետրվարի: Ծխախոտի և որթերի պարտէզները ամենևին չեն վնասվել ցրտից: Ընդհակառակը ձմեռը բարեյաջող էր բոյսերի համար: Ծխախոտի կուլտուրան հարաւային ափի վրա սաստիկ զարգանում է: Ծխախոտի համար անցեալ տարվանից աւելի հող է գործադրված:

ԲԵՐԼԻՆ, 18 փետրվարի: Դիպլօմատիական շրջանները պնդում են, որ Օրլէանեան իշխանների դէմ գործադրած միջոցները պալատների մէջ լաւ տպաւորութիւն չը գործեցին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 փետրվարի: Երէկ Թագաւոր կայսրը այցելեց Նիկօլաեվսկի կադետների կօրպուսը: Նշանակված են՝ կովկասեան քաղաքային շինութիւնների գլխաւոր վերատեսուչ Գերսեվանօվ ճանապարհների հաղորդակցութեան ինստիտուտի դիրեկտոր և տայնի սօվետնիկ Իւնգէ Պետրօվսկայա երկրագործական ակադեմիայի դիրեկտոր: Երէկ սինօդի օբեր-պրօկուրօրի, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի և բարձրաստիճան հոգևոր և աշխարհական անձանց ներկայութեամբ հոգևոր ակադեմիայի մէջ հանդիսաւոր ակտ կատարվեցաւ: Ռէկտօրը ուշադրութիւն դարձրեց այն ուրախալի փաստի վրա, որ ուսանողները հետզհետէ աւելանում են, որոնց թիւը այժմ հասել է 401-ին: Լրագիրները հաղորդում են, որ Մօսկվայի նշանաւոր գործարանատէրերից մօտ 70 հոգի առաջարկեցին կոմս Իգնատիևվին նախագահել նրանց նախագծած արդիւնաբերութեանը և առևտրին նպաստող նոր ընկերութեանը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 փետրվարի: Սիր-Դարիայի նահանգի զինուորական նահանգապետը գեներալ-լէյտենանտ Ցրօիցկի նշանակված է 25-դ դիվիզիայի հրամանատար: 1882 թուին մաքսային տուրքեր ստացվեցան 98,450,231 ր. 1881 թուականից 12,844,420 ր. աւելի: Երէկ Կրօնշտադտի մէջ երրորդ յարկից իրան նետեց Կրօնշտադտի նաւահանգստի արտիլերիայի հրամանատար գեներալ Իվանօվ: Նա իսկոյն մեռաւ:

ԿԱԶԱՆ, 19 փետրվարի: փետրվարի 22-ին այստեղի դատաստանական պալատայի մէջ կը քննվի նախկին ուսանող Վօրօնցօվի գործը, որ վիրաւորեց ռէկտօրի պաշտօնակատար Ֆիրսօվին:

ՕԴԷՍՍԱ, 19 փետրվարի: Երկաթուղիները բացի Մօսկվա-Կուրսկիան երկաթուղուց համաձայնվեցին փոքրացնել վճարը այն անձանց համար, որոնք կը գան այստեղ լինելի բնագէտների ժողովին մասնակցելու համար:

ՓԱՐԻԶ, 19 փետրվարի: Հանրապետական միութեան պատգամաւորներին, որոնք ցանկացան իմանալ մինիստրութեան կարծիքը սահմանադրութեան վերաքննութեան մասին, Ֆէրրի պատասխանեց, որ ի նկատի առնելով սենատի հաւանական ընդդիմադրութիւնը, սահմանադրութեան վերաքննութիւնը տարաժամ է և այդ պատճառով պէտք է սպասել սենատի անդամների նոր ընտրութիւններին: Արտաքին գործերի մինիստրը յայտնեց սենատին, որ Ֆրանսիան վերջնականապէս գրաւեց Տունիս:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 փետրվարի: Կառավարչական սենատին տուած Բարձրագոյն հրամանով Նորին Մեծութեան սեփական երրորդ բաժնի փակումից յետոյ նշանակված դատաստանական բաժինը ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ վերջնականապէս կը մտնի պետական պօլիցիայի կազմակերպութեան մէջ: Վերջինը կանուանվի պօլիցիայի բաժին, մնալով ներքին գործերի մինիստրութեան իրաւասութեան տակ, որին իւրացնվում է պետական պօլիցիայի կառավարչի կոչումը: Բարձրագոյն հրամայված է՝ պետական խորհրդի անդամ կոմս Պալենին գլխաւոր ցերեմօնմէյստեր լինել թագադրութեան ժամանակ և տպագրական գործերի վարչութեան խորհրդի անդամ Վարադինովին լինել ներքին գործերի մինիստրութեան խորհրդի անդամ: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ օրերումս պետական խորհրդի մէջ կը քննվի աղանդաւորների մասին օրինագիծը: Րիբինսկ-Բօլօգօվսկի երկաթուղու վարչութիւնը նախագծում է երկաթուղին կառուցանել Բօլօգօվից մինչև Րիգա: Երկաթուղին կանցնի Վալդայից, Ստարօ Րուսից, Պօրխօվից, Պսկօվից, Վերրոից, Վօլմարից և Վենդենից ընդամէնը 615 վերստ տարածութեան վրա: Երկաթուղու կառուցմանը կը մասնակցեն օտարերկրացի գումարատէրեր:

ՍՕՖԻԱ, 19 փետրվարի: Երէկ Բօլգարիան տօնեց Սան-Ստեֆանօի դաշնագրի ստորագրելու տարեդարձը: Քաղաքը զարդարված է դրօշակներով: Մաղթանքից յետոյ զօրախաղ կար, իսկ գիշերը պարահանդէս պալատի մէջ: Իշխանի շրջաբերականով հրամայված է անյապաղ սկսել Ազատող Թագաւորի յիշատակին տաճարի կառուցումն: Այդ տաճարի համար մի տարուց պակաս ժամանակամիջոցի ընթացքում հաւաքված է 313,000 ֆրանկ, բացի այն 100,000-ից, որ նշանակել էլ բօլգարական ազգային ժողովը: Ազգային ժողովի պատգամաւորութիւնը առանձին յանձնարարութեամբ ուղևորվում է Ս. Պետերբուրգ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՐԱՖՖԻ

ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԻՆՆ Է 2 ՌՈՒԲԼ

Գիրքը բաղկացած է 546 երեսներից և աւելի մեծ ծաւալ ունի, քան թէ հեղինակի միւս հրատարակութիւնները:

Թիֆլիսում վաճառւում է՝

„Մշակի“ խմբագրատանը.— „կենտրոնական գրավաճառանոցում“—„կովկասեան գրավաճառանոցում“—պ. Շահվերդեանի պավիլիոնում—պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Յովսէփեանցի ծխախոտի մագազիններում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են գրել այս հասցէով. ТИФЛИСЪ. Редакція "Мшакъ„. А. МЕЛИКЪ-АКОПІАНУ.

CAPSULES DE MATICO

DE GRIMAULT & Ce, PHARMACIENS A PARIS

PERMIS EN RUSSIE

ՄԱԹԻՔՕԻ ԳԱՊՍՕԼՆԵՐ

փարիզու Գրիմօ և ընկ. դեղավաճառաց

Ռուսաստանում ընդունված.

Այս քապսօլները հոււմին (gonorrhée) դէմ գործածուած դեղօրէից ամենից ազդուն է, և բացի սրանից այս առաւելութիւնն ալ ունի որ հեղուկ քօպահիւովլցուած քապսօլների նման ստամոքսն ալ չհոգնեցնէր:

Ծախվում է փարիզ, վիվիէն փողոց № 8 և գլխաւոր դեղատունները. T

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների վաճառման ընկ. մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ:

(9. 22. 26) 2—9

Ա. ՊՐԻԴՕՆՕՎԻ և Ի. ՇԱՀՆԱԶԱՐՕՎԻ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ապահովում է հանգչելուց ներքին 5°/₀ առաջին և երկրորդ փոխառութեան ՏՈՄՍԱԿՆԵՐԸ 50 կ.: Գրասենեակը գտնվում Սերգէեվսկոյա փողոցի վրա, պետական բանկի բաժնի հանդէպ տուն № 7: ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻՆ խնդրում են անպատճառ ուղարկել անհրաժեշտ դրամը, թէ փոստի ծախսի և թէ դրօշմաւոր մարկաների համար, իւրաքանչիւր ապահովագրի համար 10 կ:

4—5 (1)

ՊԱՐՏԻԶԻ բոյսերի և ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ թարմ սերմեր նոր ստացված են ԼԱՐՇԷԻ ՍԵՐՄԵՐԻ ԴԷՊՕՈՒՄ: Գօլօվինսկի փողոց № 11:

4—5 (1)

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

КЁЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

24—50

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի հետ ամենայն տեղ	1 ր.	30 կ.	
1 „ 20 „	1 „	60 „	
1 „ 40 „	1 „	90 „	
1 „ 60 „	2 „	20 „	
1 „ 80 „	2 „	50 „	
ամենալաւը 2 ր.	3 „	——	

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Ցօւրնեռի գրիչների, Գաուի հրացանների, Վեկլիի րէվօլվէրների, Բարնսբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, Կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

69—100

GUARANA

De GRIMAULT et Ce

Pharmaciens à Paris

AUTORISÉ EN RUSSIE

ԳՈՒԱՌԱՆԱ

փարիզի Գրիմօ և ընկ. դեղավաճառաց

Սոյն փոշին մի ծրարը բաւական է ամենասաստիկ գլխացաւը, ամենազօրեղ անգարը (migraine, мигрень) բժշկելու: Այս բուսական դեղը իւր բնական կազդուրիչ յատկութեամբը մեծապէս օգնում և բժշկում է փորացաւը, փորհարութիւնն ու թանչքը (dysenterie, поносъ).

Ընդունվում է փոքր ինչ շաքարախառն ջրի մէջ ածելով:

Ամէն մի տուփի մէջ 12 ծրար կայ, որոց վրայ Grimault et C[e] ի ստորագրութիւնը գտնվում է:

Ծախվում է փարիզ վիվիէն փողոց № 8 տէպօյում և գլխաւոր դեղավաճառաց մօտ. T

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների վաճառման ընկ. մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ:

(9. 22) 2—6

ԵՐԿԱԹԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

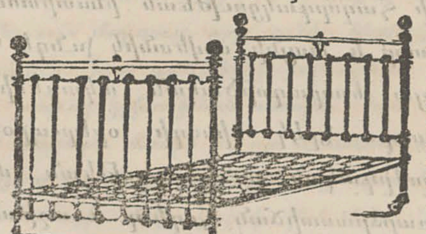

ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կօղպէքներ, թիեր, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԷՕՆԿԱ, րէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կօնֆեկտներ, ԹԷՅ 1-ին հունձի և այլն 25°/₀ աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

36—100

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

ԾԱՂԿՈՒՆՔ

(Թարգմանականք. Ա. Մ. Ե. Պ.)

Ախիւ թղթի վրա գեղեցկատիպ:

ԳԻՆԸ 25 Կ.:

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառւում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.— „կենտրօնական գրավաճառանոցում“ Միրիմանովի տանը № № 3 և 4. պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „կովկասեան գրավաճառանոցում“.— պ. Էնֆիաճեանցի ծխախոտի խանութում.— պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են գրել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետեւեալ հասցէով:

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.

РАФФИ.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Յ. ՆԱԶԱՐԵԱՆՑԻ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ“

Երրորդ տարուայ դասագիրքը

Երկրորդ տպագրութեամբ:

Գինը 40 կոպէկ է:

Գումարով առնողներին զիջումն կը լինի: Ծախվում է կենտրօնական գրավաճառանոցում:

ՂԱՐԱԲԱՂԻ

ԱՍՏՂԱԳԷՏԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՐԱՖՖԻ

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.

Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

Վաճառւում է

„Մշակի“ խմբագրատանը. „կենտրօնական գրավաճառանոցում.“ Զաքարիա Գրիգորեանի „կովկասեան գրավաճառանոցում.“ պ. Շահվերդեանի գրավաճառանոցում. պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի ծխախոտի մագազիններում:

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ“

Այդ գինին շատ դուրեկան համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ածւում հետեւեալ դիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առհասարակ ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ:

Պէպսին „Բուդօ“ ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարհահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԷԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման:

Դէպօ Շահ-Պարոնեանցի, Գրիմինկի և այլ դեղատներում:

ԳԱԼԵՐԷԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՈՐՅՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ

ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, վիէննայի ԹՕՆԷԹ ֆաբրիկայի ՄԷԲԷԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ դադարեցրած թերթի տեղ է հրատարակվում այդ նոր լրագիրը: „L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գրելով հետեւեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9